

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foala Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an!
Pentru țărani, preoți, învățători, mici meseriași și mici negustori: „Libertatea” cu „Foala Interesantă” și „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abona și deosebit: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foala Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.
Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 150 Lei pe an. — **Pentru America** 200 Lei (1 dollar) pe an, trimiși prin cec de bancă folii la Orăștie!

Redacția în Orăștie (Trans.) | Foale pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOȚA | Apare în fiecare Joi | Administrația în Orăștie (Trans.)

Neamul nostru din Sătmar.

— Un bolnav în intrămare. —

— Pentru cei cari n'au urechile în buzunar. —

Neamul nostru din Sătmar — ca și de altfel, din alte județe marginașe cu acela, — e bolnav. El a trăit sub stăpânirea streină ca închis în o casă cu aer înveninat, — a nume înveninat de stăpânii casei, pentru a-l stânge pe el. Și el se bolnăvise și slăbise tare, trăind în acel aer stricat.

Venirea stăpânirii românești a fost pentru el ca o deschidere largă de ferestă și de uși, prin cari să intre aer proaspăt, sănătos, dător de viață, care să alunge miazmele veninoase vîrîte în casa lui de dușmanii de ieri.

În noul aer, bolnavul e pe cale de intrămare. Și el s'ar intră, ar prinde puteri, repede și cu nădejde, dacă deschizătorii ferestrelor ar ști și ar vrea să-l ajute mai cu românească inimă!

Dar asta — cam lipsește.

Ziarul „Satu-Mare” din Sătmar, scris de o mână de cărturari ajutați de profesorii buni dela școlile de acolo, cari împreună stau de veghe lângă slăbitul nostru neam și vor să-l ajute în intrămarea lui, — se plînge de lipsa de sprijin în munca lor aceasta, din partea multor deregători și așezăminte de obște, cari nu-și înțeleg solia ce o au în acele ținuturi și nu-și împlinesc datoria națională ce se așteaptă dela ele.

Ca să dai putere unui popor slăbit, ca și cel din Sătmar, trebuie ca toți cei cu carte și în scaune de așezăminte obștești, să fie o pildă viuă despre cum trebuie sprijiniți meseriașii români, negustorii români, lucrătorii români, și orice muncă românească!

În loc de asta, iaca ce spune ziarul Satu-Mare din 7 Septembrie:

„Și anul acesta, în vremea lucrului, au căzut în aceleași greșeli, ca și în anii trecuți!..

„Mai dureros este faptul, că chiar unele așezăminte obștești de-ale noastre, în loc să arate luare aminte și sprijinire față de maeștri români, au dat lucrări de zeci de mii de Lei streinilor!

„Nu suntem dintre acei cari să fim împotriva meseriașilor streini. (Ba să fii, când ai de-ai tăi! Red. „Libertatea”). Toți au dreptul să lucreze și să trăiască în această țară. (Da, dar în întâia linie cei din neamul nostru susținător de țară! Red. Lib.).

„Ne năcăjește însă faptul — urmează a se plînge numita gazetă — că așezămintele românești de obște din Sătmar, caută de lucrează totul cu streini! Meseriașilor români nu li-se dă nimic! Doar „Banca Națională” și „Societatea Orfanilor de războiu”, au făcut lucrările lor cu Români, ceialalți cu streini!

„Oare așa ajutam noi la încurajarea meseriașilor români? Și ne mai vîităm că nu-i avem?”

Iată un glas amar ce ne strigă din hotar!

Și ce-l mai dureros e, că — tot așa e și prin celelate județe vecine cu Sătmarul, prin Bihor, Sălăgiu, Maramurăș, apoi trecând mai departe de-alungul graniței prin Bucovina, prin Basarabia... Ba — hai și mai în lăuntru țării!..

Aude-se la București acest glas și mil de altele, ce răsună din toate hotarele, ba din tot cuprinsul țării? Tare ne îndolm. La București urechile s'au coborît în buzunar... Ele aud numai ce sună în buzunar, — bătăile inimii sunt prea departe.

„Satu-Mare” și noi toți, să strigăm în urechile celor ce se fac surzi, stînd împetriți în scaunele deregătorilor de obște, a Direcțiilor Financiare (ce dau crășmele la toți păcătoșii dușmanii ai noștri, dacă știu vorbi ceva mai jos ca la inimă), Direcției Regiilor Monopolurilor (cari dau traficele la toți cari știu vorbi tot acolo), și a tuturor celorlalte așezăminte de obște, administrative, judecătorești, școlare și bisericești chiar, — că nu mai putem răbda în tăcere ca el să sprijinească tot pe streini și să treacă ne-

păsători pe lângă meseriașul și negustorul român!

Nici noi nu suntem „contra meseriașilor streini”, ci suntem pentru meseriașii români, pentru negustorii români, pentru întreprinzătorii români de tot felul.

N'am cu strelnul nimic, am însă cu neamul meu, pe care voesc să-l ajut, să-l întăresc, să-l ridic din starea lui umilită de azi!

Nu doresc perirea streinului, ci doresc viață bună Românilui, pe care s'o ajut din toate puterile mele a înflori, a spori, s'o vîd a toate covârșitoare, — așa precum și datorile cele mai grele de apărare a țării în zilele primejdiel, de susținere a ei, tot poporul meu, neamul meu le poartă, pe el îl sîngeră, pe el îl apasă!

Și atunci și eu, cărturarul lui, cel ce șed în scaunele de conducere a treburilor de obște, pe el sunt dator a-l ajut înaintea de toți, ca să se întărească, să se poată ridica peste toți în această țară!

Înțeleg aceste vorbe domnii din Sătmar de cari se plînge gazeta „Satu-Mare”, — și înțelegu-i toți cei pe cari îi privește din tot cuprinsul țării?

Comercializarea.

— Lonea, Hunedoara, Cugir. —

În temeiul legii celei noi despre comercializarea întreprinderilor de stat, — sub care se înțelege: chemarea cetățenilor din țară, ba, în măsură sub jumătate, și a bogătașilor din străinătate, ca să intre părtași la întreprinderile statului, — se vestește, că la Ministerul de Industrie și Comerț din București, s'a ținut consfătuirea Consiliului Superior de control și îndrumare (cum am zice Direcțiunea Centrală), care a luat în cercetare Statutul (legea de casă) după care să se comercializeze întâi minele (băisagurile) de cărbuni a Statului dela Lonea.

Iar în curînd vor fi luate în cercetare și statutele pentru comercializarea fabricilor de fer din Hunedoara și Cugir.

Așadar aceste întreprinderi ale Statului, vor avea în curînd părtași noi, stăpâni noi. Și atunci să nădăduimcă vor și merge mai bine.

Cînd vom cunoaște Statutele, după care se va face primirea noilor părtași, — vom arăta ce spun ele.

Știri politice

Primejdia slavă.

Poporul rusesc e azi batjocorit de o mână de Evrei și el e aproape neputincios, sleit de puteri, rupt. Totuși primejdia slavă nu a pierit de pe pămîntul Europei. Azi, cînd Rusia nu-și mai poate deschide gura, — o deschid în locul ei, neamurile slave din cele 2 state slave din afară de Rusia: Cehoslovăcia, Iugoslavia. În deosebi asta din urmă a început să strigă, ca să se audă departe, că ea nu se astîmpără, căci planurile mari ale Slavelor, nu au ajuns la deplina lor împlinire!

Noul ministru iugoslav, Radici, croat, și-a arătat dinții către România, pe care el n'o vede bucuros așa mărită aci în drumul Rusiei spre Constantinopol. A mers până a-și descoperi de tot inima, spunînd că: România nu s'a mărit pe dreptate atîta cât s'a mărit (fiindcă și-a luat napoi Basarabia românească și n'a dat Bulgarilor toată Dobrogea!), și că el nu va îngădui ca Slavii de Miază-zi (Bulgarii) să sufere sîngerare (adecă tălare din trupul lor) pentru România!..

Iată ce vecin credincios avem în vecinul nostru dinspre Apus, în Iugoslavia!..

Mai mult ca ori-ce, aceste croncăneli de corbi în jurul nostru, ar trebui să ne bage minte 'n cap și să ne facă să ținem strîns toți la olaltă, și cea mai mare grijă a noastră să fie: întărirea sufletului românesc în poporul nostru, prin cea mai caldă și pîrintească îngrijire de el, așa fel, ca să avem în el rîzîmul cel tare ca stîncă de granit, de care se pot izbi valurile furioase din jur, că nu o pot cînti, nici sfărîma, ci ele să sfîrîmă, lovindu-se de dînsa!

Prin hărăelile dintre partidele noastre politice, — oare spre această întărire sufletească mergem?

Din Anglia

Anglia are azi în frunte un guvern muncitoresc, condus de MacDonald. Acesta, deși s'a arătat desul de ban patriot englez, pe fundul inimii sale se vede că tot poartă o iubire tînuță unor oameni ș

partide cari sunt mai curând pentru răsturnarea, decât pentru clădirea cu pace, a lumii...

De aceea, pe lângă părțile bune al ocârmuirii sale, el a făcut și două lucruri, cari l-au făcut bănuitor în ochii iubitorilor de bună rândulală în lume. A încheiat îndată felurite contracte economice cu Germania, vrășmașă de ieri a Angliei, contracte prin care dă multă puțință de dezvoltare acelei potrivnice, ceea ce nu e în folosul țării sale.

Apoi a încheiat un mare contract economic cu Rusia bolșevică, ridicând-o prin asta alături de Anglia cea cu rândulală și dând mari înlesniri de străbateră în Anglia și în toată lumea, bolșevicilor și lucrurilor lor.

Asta a făcut pe vechile partide politice engleze, să nu mai fie îngăduitoare față de Macdonald, ci să-i arate neîncrederea lor.

Simțind asta, Macdonald se și pregătește de retragere. El a vestit că va chema țara la alegeri nouă, poate chiar în Noemvrie, — și acelea vor arăta, dacă el mai are drept să stea la conducerea țării ori ba.

Partidele politice vechi sunt sigure că țara va fi cu ele și Macdonald va fi înlăturat, pentru duhul său prea „binevoitor” pornirilor stricacioase ce se văd în Rusia și Germania și pentru cari Macdonald se pare a purta o tainică iubire.

Uneltirile bolșevice în Basarabia

se țin lanț. Când pe colo, când pe dincolo, se furșează cete de mișei trimiși de Rușii de peste Nistru, pe pământul românesc al Basarabiei, cu gândul păcătos de a răzvrăti poporul de acolo și a-l porni pe căi păgubitoare țării...

De aceea în Basarabia sunt stări încordate militare. Paza armată e mai multă ca alurea și jandarmii au de lucru mai mult ca încolo în toată țara.

De curând, într-o noapte (28 spre 29 Sept.) a avut loc o luptă crâncenă între jandarmii români și o bandă de bolșevici. Jandarmii, o patrulă tare de 6 inși, conduceau pe drumul dela satul Salgan spre Șaba, pe mișei Ioan Stolerenco, Vasili Grancerski, Arcadie Stolanof, Nichifor Stolerenco, bolșevici, prinși ca făcând parte din cetele de terorști (impărțitori de spaimă în popor prin mijloace sângeroase). Îl duceau la Șalba pentru a lua cu ei proces verbal (protocol) și a i înfățișa cu alți bolșevici ce se aflau arestați aci.

De odată, aproape de satul Șaba, necunoscuți, au început a trage focuri asupra patrulei. În încurcătura ce s'a făcut, cei 4 bolșevici s'au zmulș din mijlocul patrulei și au luat-o la fugă. Patrula i-a urmărit și începu a trage focuri după ei, împușcându-i pe toți patru!

Atunci comandantul patrulei a lăsat lângă cei împușcați o pază de 2 jandarmi, ea întorcându-se la Cetatea-albă să facă raport și să cheme deregătorii să cerceteze. Nu peste mult jandarmii de pază au fost atacați de o bandă mai numeroasă, cu focuri de armă. Jandarmii s'au apărat, dar au fost siliiți a se retrage și a merge să ceară ajutor. Până s'au întors ei, unul din cei pușcați a perit de acolo, fiind dus de cei ce au dat atacul, iar pe ceilalți așa i-au măcelărit la față,

ca să nu-i mai cunoască nimenea că cine au fost!

Așa-i azi pe țărmi Nistrului, spre Rusia. Vecinii ruși nu știu cum să se mai răzbune, prin mișelii de aceste mărunte, că ne-am luat nașpoi ce a fost al nostru.

Alte foi, despre Procesul studenților MOȚA și VLAD

În prezenta procesului studenților Moța și Vlad, dl Octavian Goga, fost Ministru, a scris în revista d-sale „Țara Noastră” dela Cluj, numărul dela 28 Sept., următorul articol. (Noi îl dăm cetitorilor, tradus pe limba populară):

„Un caz de conștiință.

Peste câteva zile, Curtea cu jurații din București, va avea să judece procesul unui tinăr, care vine să răspundă pentru o încercare de omor, în fața judecății.

Întâmplarea e mai mult decât un lucru de toate zilele, fiindcă nu se brodează pe-o fire singuratică, ci adună în sine un zbucium al mușmei, care trebuie cercetat de-a-proape.

Tinerul Ioan Moța, cu tot nenorocul lui, se desface din mijlocul mișcării studențești, care de câțiva ani ciocotește mereu împrejurul nostru. Acuzatul (invinuitul) fost președinte al studenților dela Universitatea din Cluj, stă în căsuța lui de închisoare de-un an, pentru credința care frământă sufletele tuturor oamenilor cu carte din rândul lui. Un val de frământare necunoscută, a luat în stăpânire zecile de mil de tineri dela școlile noastre înalte, și i-a strâns într-o falangă cu răsunet adânc în simțământul de obște al neamului. S'a scris și s'a vorbit destul asupra acestei tulburări neobișnuite la noi. Cu deosebire foile zise „neatârnoate” (cele evreești) dela București, au vărsat destul clăbuci de cerneală, ca s'o întunece și s'o necinstească. Negustorii tiparului, cu duhul lor de tarabă, nu s'au sfiiț dela început să vadă în ea (în mișcarea tinerimei) altceva, decât lucrarea meschină (păcătoasă) a unor ațăfători puși la cale de peste hotare, ca să spargă bunaînvoire cetățenească din România. După părerea acestor fericiți Români-noi, duloși risipiitori de iubire a aproapei și de îngăduință pentru toate crimele (fărădelegile) îndreptate împotriva țării, — mișcările Universităților noastre trebuiau sugrumate de mult în beciorile poliției. Lumea însă, chibzuita mulțime, călăuzită de priceperea unor porniri sănătoase, n'a judecat așa lucrurile. În fața ei, ca și în fața tuturor oamenilor nepărtinitori, răsvrătirea tineretului a luat o altă înfățișare și o altă înșământate. Prin ea se vestește conștiința (știința de sine) națională desrobită de obeziile de veacuri, pe urma războiului celui mai nou, viua batere a inimii unu popor care s'a regăsit pe sine însuși, și vrea să steargă cu un cșas mai de vreme nedreptățile prelungite din trecut. Sub acest imbold de fulgerătoare redesteptare, s'a clătinaț totul la noi și a făcut să simțim în vine sângele unei vieți morale nouă. Nu e nici o mirare, că pe băncile universităte s'au deslăntuit cele dintâi semne de furtună curățitoare. Sub tămplele băleșilor de douăzeci de ani a bătut totdeauna sângele ferbinte al marilor primeniri. Că în acest vârtej au lunecat și unele chemări

greșite, că patimile au crescut și mințile s'au avântat uneori prea sus, e adevărat, fondul (temelia) însă a rămas adânc cinstit și nestricat. La ori-ce întâmplare, nu exagerările (părțile prea mult mărite) sunt arătarea cea mai însemnată într'o asemenea mișcare, care a cuprins țăsăturile cele mai simțitoare ale trupului nostru național. De aceea la o parte toți „înțelepții” întâmplători, în a căror bucatărie nu s'a gătit nimic pentru alții; la o parte și tigrii prefăcuți în animale de casă, care și-au rumegat însuflețirea de odinioară. Nici unii, nici ceilalți nu mai pot fi răpiți de acest vârtej involburat spre ideal (spre zări mai luminoase, mai curate). La o parte însă, mai ales, călătorii cei cu traista subsuoară proaspăt adusă pe pământul nostru (înțelege: jidanii nou năvăliți la noi și cari ei vin să ne dee sfaturi de purtare națională!) Strigătele lor nu pot formă o judecată. De dragul lor noi nu vom vesti ca rătăciți pe cel douăzeci de mil de studenți, a căror rețea sufletească pornește din adâncul simțului de păstrare a neamului. Astăzi, trebuie s'o spunem, ne putem îngădui mai puțin ca ori-când o astfel de risipă, fiindcă astăzi însuflețirea lor este una cu însăși puțința de-a păstra neștirbit un avut, pentru care ori-ce picătură de sânge gata de jertfă, e mai prețios decât toate râurile de cerneală necurată din marile mașini de tipar din București.

Ei, bine, în acest val de flăberă tinerească, greșită uneori, cinstită totdeauna, s'a desfășurat o zguduitoare dramă (întâmplare mișcătoare), ca rod al unei mândrii sufletești, chinătoare și de toată cinstea. Tinerul Ioan Moța, descoperind tradarea (vanzarea) unu coleg (soț) al său, înjosit la slujba de spion și agent provocător (om ce îndeamnă pe alții la fapte oprite, cu gând de a-i băga în năcaz), a tras cu revolverul asupra lui, hotărît să-l poțopă. Lovitura nu a dat-o ca venită din revolta unei clipe, ci a urzit o cu încetul, zi cu zi, noapte cu noapte, după cum a primit dovezile pipăite a unei pretenii batjocorite. Studentul Moța a trecut printr'o lungă suferință sufletească. Între zidurile dela Văcărești, acest băiat dusese cu el un crez fanatic (ce nu cunoaște abateră, târgulală), care poate fi împărțășit sau nu, dar care era dincolo de raza ori-cărui folos personal (pentru sine). Rob al ideii (al credinței) el își perduse libertatea, fără să murmure până în ceasul când l-a izbit în obraz tradarea (vanzarea). Ce prăpastie se va fi deschis atunci înaintea lui, câte întrebări se vor fi pus și câte răspunsuri l-se vor fi dat în minte, până i s'a înfiripat pianul de pedeapsă și răzbunare! Fiul de preot dela Orăștie, născut în unu din cele mai românești colțuri ale Ardealului, sub zbaterile dârze de pe la sfârșitul stăpânirii ungurești, crescut cu pânea pribegiei în Moldova, unde tatăl lui intrase în armată, — prin ce zvârcoliri sufletești pustitoare va fi trecut, până în dimineața cu greu soroc, când, după o rugăciune sub bolta bisericicii Mavrocordat, a ridicat arma asupra tovarășului necredincios? Cercetătorul zilelor noastre, dornic să despice zvîrcolirea mută a unei mulțimi în dezvoltarea ei de creștere înfrigurată, ar avea multe de spus. Că sunt destul cari nu pot urmări acest coridor (gang) plin de umbre, e firesc, fiindcă dezlegarea grelelor întrebări morale, nu prea cade în obișnuințele unei lumi pripite, pentru care tirguelile de cre-

dință, este bucătura de toate zilele. Te înțeleg așa de bine „cetățene” al țării mele, cu spinarea îndolcioasă, ușor ca o minge și săltat sus pe scara norocului de goliciunea ta. Tu, trudit la școala umilînței, ai avut în fiecare seară alt plan de-a te da țârgului, sub pernă, și ai durmit tihnit sub plapoma caldă a inconștienței (a omului ce nu știe ce face...). Pentru tine bleatul băiat de popă cu revolverul lui, e cel mult un scrintit, bun de balamuc (casa de nebuni), sau un criminal de rînd, care trebuie să taie sare undeva la Ocnele Mari. Te primesc și pe dta, dle gazetar luminător de nație, Albert Honigman, pentru care arma și răzvrătirea vor rămânea în veci necunoscute, fiindcă în treburi de mândrie, te-ai obișnuit să cazi la învoială pe treizeci la sută... Amândoi sunteți cu judecata gata și cu fruntea senină. Dar este dincolo de dvoastră (dincolo de cetățeanul slab și de jidanul tirgoș), împărăția conștiinței (a celor ce și dau sama de ce sunt ei!), prin care nu v'ați plimbat nici-odată, și unde bagajul sufleteș e mai greu, viața mai încurcată. E mulțimea fără nume (grosul poporului), care ține sorții unu pământ cu toate moștenirile lui. În ea (în acea mulțime) se plămădesc, ca în adîncurile unu vulcan (gură prin care iese focul din sinul pământului), credințe și însuflețiri, cari izbucnesc la zile mari, și mătură grămezile de tirguelii! În această mulțime cu capete nenumărate, cari au mai scăpat din tranșeele (șanțurile în războlu) de ieri, și în toți acela care cred încă în cercetarea și alegerea valorilor (că cine cât e vrednic) povestea lui Moța ne vine ca un prilej de dureroasă adâncire în gânduri și îngrijorare.

S'ar părea că o pagină din Turghenew sau Dostolewski (scriitorii ruși, cari scriu în nuvelele lor întâmplări îngrozitoare din zbaterile poporului rus, împotriva stăpânirii volnice a Țarului), s'a mutat la Dunăre, și că în mijlocul unor societăți cuprinse de un vifor subpământean, dincolo de mulțumirea stearpă a unora, începe să lucreze un catehism nou...

Un lucru e hotărît: Studentul dela Văcărești deschide o porțică spre sufletul Ardealului nostru, — în care, ca într'un cazan bătrân și ruginit, ciocotesc patimi adânci. Treceți puțin prin satele noastre, cântăriți puțin ce e după privirea îngădurată a țărănilor, cari adăpostesc taine de demult! Duceți-vă la Orăștie, cetiți gazetele populare ale părintelui Moța, de 20 de ani încoace, ori stați de vorbă două minute cu preoteasa, acolo la ea acasă. Veți înțelege de grabă, că o lume aspră, tare în credința ei, cu glas de hotărîre nebruită, e pe cale să-și strige evanghelia ei. Acești dirji vânoși, sunt greu de mănuit, dle Albert Honigman! Nici glumele de mahala nu i prind, nici sforile tiparului nu-i ademenesc. Ei au trecut veacurile cu firea lor, cu care nu se poate face nici un târg. Ei intruchipează religia (credința sfântă) națională, care nu se pleacă la dreapta și la stânga, cea mai de seamă temelie a vieții noastre de stat.

Din acest solu de oameni s'a zmulș studentul dela Văcărești. Ce vor face mâne jurații cu el? Îl vor dărui libertății sau îl vor trimite de nou în pușcărie? E aproape tot a t'at'a, solul rămâne, liniile drumurilor noi se ivesc în zare, viața se încurcă...

Octavian Goga

Numere de probă

pe aceste din urmă 3 luni ale anului:

— Dăm „Libertatea” cu adausele ei cu tot, cu numai 20 Lei. —

Iubiți abonați și cetitori! Cei cari prețuiți străduințele iubitoare de neam ale acestor foi, — binevoitori a stării printre cunoscuții D-voastre, să se aboneze de probă, cât mai mulți, pe lunile acestea din urmă ale anului 1924, — căci le dăm foile, ca de probă, de acum pân' la Anul-nou, cu numai 20 Lei.

Mandatul postal ce-l aflați pus în acest număr al foii, dați-l cutărui cetitor bun din jurul D-voastre, care n'are aceste foi, — sfătuindu-l să le aboneze și el pe acest timp de probă!

Faceți și foilor un bine, dar și mai mare bine îl faceți aceluia, pe cari îi aduceți în rândul cetitorilor, pentru a-i întări sufletește, în folosul neamului și al țării...

Apărătorii

studanților Moța și Vlad, în procesul lor descris de noi în numărul trecut, au fost:

1. Profesorul universitar *Dr. Paulescu*, un vechiu și neclintit muncitor prin scris și grai, pentru luminarea neamului românesc asupra primejdiei jidovești. Dsa a vorbit apărând pe studenții creștini, în numele multor profesori universitari de aceeași credință politică națională creștină, ca dsa.

2. Dnii avocați: *Paul Iliescu*, *V. Vlădescu*, *Emil B. D. Vasiliu*, *Dr. Valer Roman*, *Camil Garciuneanu*, *Aurel Iliescu* și *d-na adv. Henrieta Gavrilă*, cari au și ajuns la cuvânt și au rostit vorbiri de apărare (cum am arătat în numărul trecut), — iar dnii avocați: *Take Policrat*, *N. Teodorescu*, *Al. Bacaloiu*, *Ionescu-Gregorian*, *Donca-Manea* și *Cornel Codreanu*, au fost de față, gata a apăra, dar nu au ajuns la cuvânt.

3. Cetățeni, având și ei dreptul a apăra năntea juraților, au fost următorii: *Ioan Zelea-Codreanu*, profesor, *Miltade Cutava*, ziarist, cari au și ajuns la cuvânt, apoi studenții: *Ilie Gârneață*, *Tudose Popescu*, *Radu Mironovici*, *Cornel Georgescu* și *C. Dănilescu*, foști soți de suferință cu acuzații la Văcărești, *Emil Pascu*, student Cluj, *Drd I. Simionescu*, medic, fost arestat la Văcărești pentru mișcările studențești năntea complotiștilor; *Isac Mocanu*, profesor *Tarda I. Istrate* stud. Cluj, *G. Maxim*, *Vasiliu*, — apoi următorii cetățeni, între ei unii săteni, trimiși de satete lor: *O. Lascar* din *Basarabia*; *Sava Mărgineanu* din *Bucovina*, *Dumitru Cristean*, țaran de lângă *Galăți* care a început, a-și ceti Declarația în numele sătenilor dela *gurile Dunării*, dar președintele nu l'a lăsat să-și îndeplinească însărcinarea; *N. Boroleanu* din *Dorohoi* (*Moldova*), apoi următorii soli ai *Ardealului*: *Căpitan invalid Gh. Beléuță*, Cluj, *Aurel Erement*, din *Rebra nouă*, *Ion Braicu*, *Bichigiu*, *Simeon Mițea*, *Ocna Sibiului*, *Ioan Lazar*, *Biertan*, și *Gavril Puica*, *Mocod.*

Pentru „Casa Studenților”.

Studențimea română din *Planul-de-jos* (*jud. Sibiu*) a dat în *28 August* o producție teatrală, a cărei venit curat să fie dăruit pentru *Casa Studenților* dela *Iași*. Dnii *Drd Ioan Culca*, *Matei Androne* și *Nicolae Todoran*, studenți universitari, ne-au trimis *Lei 735*. — ca venit curat al acelei producții și petreceri. Pentru a sporii venitul curat, au dăruit cu acel prilej, peste taxa de intrare, următorii:

Melinton Todoran 50 Lei; *Savu Muntean 40 Lei*; *Simion Siara s. notar 35 Lei*; *Simion Armean, s. notar 20 Lei*; *Partenie Culca 20 Lei*; *Mărioara Dămăraș 20 Lei*; *Nicolae Gavriliță 20 Lei*; *Petru Savu 15 Lei*; *Ioan Aleman s. not. 10 Lei*; *Ioan Vlad 10 Lei*; *Petru Lăncrăjan s. not. 5 Lei*; *Simion Muntean 5 Lei*

Studenții își încheie scrisoarea cu care ne trimis banii, cu următoarele cuvinte: „Dorim ca acea clădire sfântă, să se ridice falnic adăpostind în ea pe acei studenți cari jertesc totul în lupta de apărare împotriva primejdiei jidovești...”

Singuratici ne-am mai trimis: Dnii *Ioan Frățilă*, *Agris*, *200 Lei*; *Dumitru Rob*, *Orăștie*, *50 Lei*; *Mihail Stoilă*, *Blaj*, *30 Lei*; *Manasie Guțu*, *Siria*, *25 Lei* și băiatul *Dumitru Vonica* din *Jina* (*j. Sibiu*) *5 Lei*, însoții de o scrisoare drăguță, în care spune: „dăruiesc și eu, *Dumitru Vonica*, băiat din comuna *Jina*, *5 Lei*, ca să fie puse și de mine câteva cărămizi în *Casa Studenților*. Dzeu să izbândească gândul lor...”

Suma de azi: *Lei 1045*—

Suma din nr. trecut: *Lei 29.759*—

De tot la „Libertatea”: *Lei 30.804*—

Din cari s'au trimis *30.000* la locul lor, la *Iași*.

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

În *Cerbel*, sat lângă *Hunedoara*, trăia năntea de război *Jidanul Șalamon Mozeș*, ca *crișmar*. Chemat și el la război, s'a dus, ca să nu zică *Valahii* din sat că el e *cruțat*. Dar în curând a căpătat „concediu” (*urlab*) și a venit acasă. Umlând cu o mașină de îmblătit, ce-a tocmit, ce-a dres, a răsturnat îmblătittoarea (așa ca din „întâmplare”) pe el și s'a jullit nițel la cap. Cu asta a scăpat mai departe de război, că are capul stricat. (*Sfritat la naiba*, ba prea bun).

În „revoluție”, în *1919*, a fugit din sat, atăta-l aveau de drag *Românii*. S'au mutat în *Hunedoara* în oraș.

Cum a umblat, cum s'a învățit, iată-ni-l pe *Jupun Șalamon Mozeș* luat între „invalidii de război” (!?). El care n'a văzut frontul.

Pe temelul acestui „drept”, a cerut și a primit vre-o *5* brevete: de *crăsmă*, de *boltă*, de *negoț* cu cai și cu *piei de iepuri*, acum și *trafică*, — ce poftiști! *Duiosului „stat român”*, atât de iubit de *Jidanul*, l'a fost foarte milă de *Jupun* și i-a dat îndată tot ce a cerut... Și-i dă și penzie de „invalid” și merge pe *trenuri* mai pe nimic, ca *invalidii*...

Acum s'a făcut arătare asupra lui la *Comanda Cercului de recrutare Orăștie*, — ca să știe pe cine au miluit cu titlul de „invalid”...

Câți adevărați *invalidi români*, au macar câte un brevet, în vreme ce *Jidanul* are vre-o zece?

Uf. Ce fac aceste neamuri alui *Marmorosch-Blank* cu *prăpădiții* de noi!

NOUȚĂȚI

Logodnă. Di *Aron Demian*, directorul liceului „*A. Vlaicu*” din *Orăștie* și dsoara *Mărioara Moga* din *Căpâlna*, *fidanțați*. *Călduroase* felicitări.

Primire frumoasă

s'a făcut studenților *Moța* și *Vlad*, după *liberarea* lor. *Moța* având să facă un drum spre *Iași*, a fost întâmpinat în câteva gări ale *Moldovei*, de sute de țărani și cărturari, mai ales tineret, cu muzici în fruntea lor. În multe gări unde trenul avea să stea 5 minute, au oprit trenul și au jucat hora bucuriei pentru *revedere* aproape jumătate de oră.

Le spunem acestea, pentru că așa s'au petrecut, nu pentru a face vâlvă în jurul tinerului liberat, ci pentru a arăta, că o pornire, cum e și asta, care are la temelile ei bunul gând al mântuirii neamului nostru din starea de umilire pe care o trăește prin înjugarea lui în noua *lobăgie evreiască*, place din *samă-afară* poporului și poporul își arată din larg inima lui recunoscătoare față de cei ce se pun în slujba acestei lupte. Nu persoanel tinerului *Moța*, ci ideii în slujba căreia stă și el și toți colegii săi studenți universitari, le sună această arătare de *alpire* a poporului.

La *Orăștie* au fost întâmpinați tinerii *Vlad* și *Moța* de asemenea cu multă dragoste. Încă la *gară*, noaptea pe la ora *2*, un cor de tineri i-a așteptat și i-a primit cu cântarea *Imnului Studențesc*, iar a doua zi toată tinerimea din oraș și unii din jur, au făcut seara o manifestație de dragoste celor *2* studenți cari se aflau în casa părintelui *Moța*. Un cor tineresc le-a cântat frumos, apoi studentul *Nasta*, i-a salutat în o vorbire foarte cumite și dreaptă, a vorbit plin de însuflețire și tinerul *Herlea*, le-a răspuns studentul *Moța*, — a-

poi pașnicii manifestații s'au despărțat cântând „*Imnul studențesc*”.

Sunt semne vii că sămânța bună de trezire la *mândrie națională*, ce se samănă de *studențimea* de azi, — cade pe *pământ bun* și ea *negreșit* rod bun va aduce!

Blajul, bogat în școli și în școlari. La *Liceul* (*Gimnaziul* cu *8* clase) de băieți din *Blaj*, s'au înscris în anul de față *675* de băieți, la *Liceul de fete* *304* fete; la *Școala Normală* (pentru învățători) *153*; la *teologie*, *153*; la *școala primară* de stat, *200* băieți, la *școala de ucenici* *164* învățăceli de *meserii* și *negoț*, la *școala de cantori*, *150* tineri dela sate. De tot *Blajul* adăpostește în anul de față *1799 școlari*, de tot *felul*. *Bogat* focar de cultură națională.

Se caută *notar român* pentru comuna *Bundorf*. Comuna e așezată lângă drumul *Brașov-Cluj*. *Locuință frumoasă* stând din *4* odăi, *cămară*, *bucătărie* de vară și de iarnă, *2* pivnițe, *grădină* mare de legumi și pomi și toate edificiile de *lipsă*. A se cere informații la *preotul român I. Curta* din *Bundorf* (p. *Criș*, j. *Târnava Mare*).

Privitor la *bustul lui Iancu din Bala-de-Criș*, am primit un răspuns dela di *Primpretor Turucu*, care arată că *vinovatul* pentru *proasta reușită* a *bustului*, e totuși *sculptorul Ladea*. Il publicăm în numărul viitor.

Dar frumos. În *4 Martie 1017*, în timpul războiului, au venit la *subcrisul* *preot 3* soldați, fiind *bolnavi*, dorind să împărtășesc cu *sfințele taine*, ceea-ce cu dragă inimă le-am făcut. Erau soldați dintre cei mai bătrâni, și *anume*, *Ioan Muntean*, *Ioan Tomoaș* și *Adam Adămușiu*. Cest din urmă mi-a spus că e din *Orăștie*, și mi-a zis că și-a pus în gândul său, că dacă *bunul Dumnezeu* i va ajuta să se întoarcă acasă la ai săi, va dăru un *lucru prețios* pentru *sfânta noastră biserică*. Deși e timp demult de atunci, totuși numitul nu și-a uitat făgăduința sa, — și prin *postă* mi-a trimis două *icone frumoase* făcute pe *panză*, în stil frumos și *anume*: *Invierea Domnului*, și *Înălțarea Domnului*, în preț peste *800 Lei* — iar un *cumnat* al dânsului, *Ioan Carol* din *Orăștie*, ne-a dăruit și dânsul, o *iconă frumoasă „Pogorârea Duhului Sfânt”* — *Icoanele* sunt *zugrăvite* în *Orăștie* de *pictorul bisericesc Izidor Oprușan*.

Pentru ce, prin aceasta li-se aduce mulțumită din partea *credincioșilor* *bisericii* noastre *gr-or*. din *Runtău*, *jud. Bihorul*, și *bunul Dumnezeu* să le ajute întru *împlinirea* scopurilor dorite.

G. Gherdan. 1. *Pop.*
Epitrop. paroh. ort. rom.

Prințul moștenitor al Spaniei, atacat de pungași la Paris. Un mare ziar francez spune, că zilele astea *Principele* de *coroană* al *Spaniei*, a venit la *Paris* așa ca *particular* (*singuratic*) nu ca *Principe*. Într-o noapte, pe când se ducă spre casă, l-au leșit în cale, într-o stradă, doi *ne-cunoscuți*, cari i-s'au îmblat a-l călăuzi el spre locul unde spunea

că vrea să meargă. Prințul a primit. Aceia l'au dus într-o casă unde apoi au sărit la el cu amenințarea, că să le dea îndată toate lucrurile de preț ce le are, că de nu, îl omoară.

Prințul a avut încă vreme să deschidă fereastra și se strige ajutor și în câteva minute au fost acolo câțiva polițiști, cari au arestat pe mișel.

Pacea tulburată.

In China

lucrurile se încurcă tot mai rău. Armatele guvernului din Peking se văd în față cu armate tot mai bine rânduite ce vin dinspre Manciuria, — unde capătă ajutor, cât pe acuns, cât pe față, dela Japonezi.

Ci fiindcă armatele guvernului din Peking s'au apropiat de hotarele Manciuriei celei de sub stăpânire japoneză, — guvernul Japoniei a dat de știre la Peking, că dacă armatele chineze calcă hotarul Manciuriei, apoi ea, Japonia, va lua măsuri de apărare, — cu alte cuvinte va intra și ea în război.

Să vede din asta, că focul revoluției iscat în China, poate să ieșă încă întindere și se poate preface într'un război mai mare între China și Japonia, — războiul din care cu bunăsimă Japonia ar ieși cu mare câștig.

Pretenii Sași.

In Sibiu apare o foale săsească „Deutsches Tagespost“, care duce politica săsească cea care nu prea vrea să știe de țara românească.

Ci fiindcă se teme că Germanii din vechiul regat și cei din Bucovina, nu ar primi îndrumări din Sibiu, — s'a apucat și își scoate aceeași foale în București (pentru vechiul Regat) și în Cernăuți (pentru Bucovina). E tot foala din Sibiu, dar cu un articol — doi deosebit de cel din Sibiu și cu anunțurile locale. Celei din București îi zice: „Bukarester Deutsches Tagespost“, celei din Cernăuți: „Czernowitz Deutsches Tagespost.“

Așa apoi ajunge a da îndrumări de politică și unora și altora, după felul de gândire al dumnealor dela Sibiu.

„Glasul Bucovinei“ din Cernăuți, scoate la iveală inima dușmană față de noi a foii săsești de acolo.

Fiindcă în „Reichstagul“ (sfatul țării) din Berlin, vorbindu-se de război, — „Junkerii germani“, — nestâmpărații cari făcură și războiul trecut, — au fost de nou foarte „războinici“, o foale germană mai cumpătată din Cernăuți a certat pe acel nestâmpărați pentru noua lor zvăpălare.

La asta „Tagespostul“ a luat la răspăr pe foala germană cea cumpătată, certând-o pentru că nu-i place glasul de trîmbiță războinică ce vine dela Berlin, — glas ce sună și României...

Cum își descopăr acești oameni inima și credința ce o au pentru noi și țara noastră...

Să ni-o însemnăm și să n'o uităm până mâne.

Cărți de teatru

In toate librăriile din România și în cele din America și din Jugoslavia, unde se vând și cărți românești, — cereți cărțile de teatru pentru diletanți și pentru școlari, — precum și Calendarele întocmită de Ioan Baotic din Lugoj (str. Bisericii, 4) care vă trimite la cerere Catalog gratis. (130) 3-3

Primăria Orașului Hunedoara.

Nr. 1956/1924. adm.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință generală, că în ziua de 1 Decembrie 1924, se va ținea licitație publică cu oferte scrise și sigilate în localul primăriei pentru furnizarea pe seama conductului seu electric a 80 bucăți stâlpi de stejar de 10 m. lungime și 70 bucăți stâlpi tot de stejar de 9 metri lungime în grosime medie de 20-25 cm.

Stâlpii să fie dreptii, curății de coajă și uscați.

Concurenții spre a fi admiși la licitație trebuie să depună o garanță de 10% dela valoarea ofertei în care se angajează a furniza stâlpii conductului.

Stâlpii oferii se vor transporta până la 1 Martie 1925 și se vor preda loco gara Hunedoara.

Dispozițiile art. 72-81 din legea contabilității publice sunt aplicabile acestei licitațiuni.

Răstul condițiilor, recepția și plata furniturii, se pot cere primărie.

Hunedoara, la 28 Sept. 1924.

(151) 1-1 Teofil Tulea, primar.

Un citron (pom de lămâi) se află de vânzare la Nr. 64, str. Mihai-Viteazul, Orăștie. (150) 1-1

ANUNȚ

Baie de aburi și Vană din Orăștie cu începutul dela 18 Septembrie, si la întâmâna on. public precum urmează:

Baia de vană în fiecare Joi, Vineri, Sâmbătă toată ziua și Duminecă n. d. a.

Baia de aburi pentru Domni în fiecare Sâmbătă d. m.

Una baie de vană 25 Lei.

Una baie de aburi cu vestiminte de baie 30 Lei. (131) 4-4

Scărmănător de lană, (sau Lup nător, cum i se zice), se află de vânzare la subscrierul. E aproape nou. Prețul 14.000 Lei.

Ioan Moga Filăru, în Hârțigani, p. n. Băița (jud. Huned.) (149) 2-2

Caut local potrivit pentru prăvălie să fie la poziție bună, cu sau fără aranjament, la oraș sau într'o comună mare, eventual tovarășie cu proprietarul localului.

Scrieți la:

Teodor Barna, comerciant, Blaj. (147) 2-5

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără dureri. — Regulare de dinți. Punere de danturi. (93) 9-10

AU SOSIT și primim zilnic noi transporturi din renumita

țigla „BOHN“ de Jimbolia.

Nu cumpărați până nu vă convingeți asupra calității acestora (79) și asupra prețului ieftin stabilit. 8-

Reprezentanța pentru Banca „Ardeleana“ & Co. Orăștie și jur: Depozit de scânduri și lemne de construcție, țigla și ciment în Orăștie.

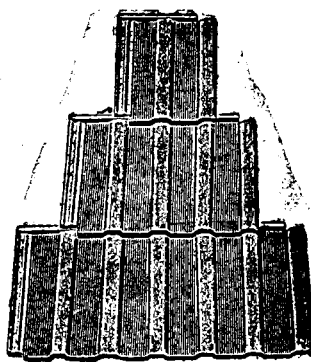
Atragem luarea aminte a on. public, că ne-a sosit un transport mai mare de mărfuri textile de toamnă și iarnă. — Alegere bogată în stofe, pânzării, bumbace, furnituri pentru croitori, și mărunțuri. Prețuri ieftine. — Serviciu prompt. Cu stimă:

Prăvălia „LA PÂNZARIU“ DÖRNER și LEWITSKI

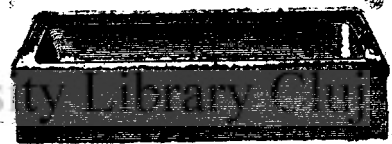
(112) 5-8

Orăștie, Piața Primăriei.

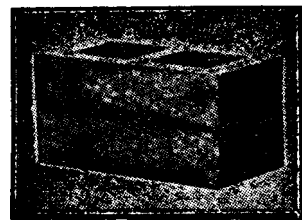
Fabricate de ciment din Fabrica I. Hertza ORĂȘTIE (Str. Prundului)

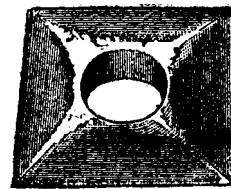
Nou model de țigla din ciment, în mărime de 38/22. Să lățue pe 33 cm.

Adăpătoare (vălce) din beton pentru adăperea vitelor, l. 160/45 cm.

Cărămidă americană pentru zidit, mai ales la pivniți, din beton.

Acoperitor (vârf) de horn, în mărime după dorință.

(1109) 10-10

IOAN HERTZA

fabrică de țigla din ciment în Orăștie, Str. Prundului (față cu tirgul de vite).

Pe nimica nu, — însă ieftin, se poate cumpăra la firma **V. CORVIN & Co. ORĂȘTIE**

Stofe bărbătești unde se fac și Costume după măsură. Stofe pentru Dame, Giolgiuri, Cartoane, Ștofă pentru uniforma Liceului, Pălării, tot felul de Ghele, Cămăși pentru bărbăți și Dame, Geamantane, Mantauă de Gumă și tot felul de articole din bransa aceasta.

Ținem numai lucruri bune, importate din străinătate, și calitate superioară. (124) 4-10

„Banca Centrală“

pentru industrie și comerț s. a.

FILIALA-SIBIU Piața Regele Ferdinand, 14.

Telefon: Direcțiunea Nr. 433, Coloniale Nr. 297.

Casa și lichidatura Nr. 177, Garage Nr. 287.

Capital soletar:

Lei 50,000.000-

Fond de Rezervă:

Lei 30,000.000-

Are magazii, cisterne de petrol și benzină, precum și linie de garage (industrială) proprii.

Liferează prompt și cu prețurile cele mai convenabile: tot soiul de mărfuri textile (manufactură) și mărfuri de băcănie (coloniale).

Primește comande mari și le execută prompt în: cue, ciment, eternit și sticlărie.

DEPUNERI pe LIBEL

le fructifică (sporește) totdeauna cu cele mai urcate dobânzi.

Darea după dobânzi o plătește din al său.

Are „Secție-Americană“ și legături extinse cu întreaga America. Incasează cecurile și drafturile americane, fără cheltulală.

(1128) Oferte și ori-ce deslușiri se dau gratuit! 10-